

KØBENHAVNS UNIVERSITET
CENTER FOR MILITÆRE STUDIER

NATO's missilforsvar – helt enkelt

Jens Wenzel Kristoffersen

NATO's missilforsvar - helt enkelt

af Jens Wenzel Kristoffersen

Indledning	04
NATO's ballistiske missilforsvar – baggrund og udvikling	05
Hvad er et ballistisk missil?	06
Hvad består NATO's ballistiske missilforsvar over Europa af? Fakta og tal	08
Hvem deltager i missilforsvaret?	10
Hvad beskytter missilforsvaret mod?	12
Hvad betyder dette for Danmark og NATO-alliancen?	14
Danmarks deltagelse i NATO's ballistiske missilforsvar – hvad skal der til?	15
De strategiske implikationer	17
Konklusion	18

Indledning

Denne pjecе beskriver kort, hvad NATO's ballistiske missilforsvar (NATO BMD) er, hvad formålet med missilforsvaret er, og hvordan Danmark kan tænkes at indgå i det. Baggrunden er de seneste tre NATO-topmøder op til og med Wales, herunder de udmeldinger, som såvel nuværende som tidligere regeringer er kommet med. Pjecen beskæftiger sig endvidere med data om missilforsvar, med, hvad ballistiske missiler er, og med, hvilken trussel de kan tænkes at udgøre for Danmark og NATO.

Endelig diskuteres det danske tilsagn om deltagelse i NATO's ballistiske missilforsvar i geostrategisk sammenhæng, samt hvordan dansk deltagelse kan bidrage til den samlede alliancekapacitet. I pjecen tages der ikke stilling til, om det er hensigtsmæssigt for Danmark – politisk, økonomisk og militært – at deltage i NATO's ballistiske missilforsvar, ligesom pjecen heller ikke kommer med en anbefaling i den forbindelse.

NATO's ballistiske missilforsvar

Baggrund og udvikling

HVAD ER NATO'S BALLISTISKE MISSILFORSVARSSYSTEM?

Kort fortalt består et missilforsvarssystem grundlæggende af forskellige integrerede varslings- og forsvarssystemer. Disse systemer har udviklet sig, siden Ronald Reagan i 1983 annoncerede det amerikanske Strategic Defense Initiative, det såkaldte Stjernekrigsprojekt, til et mindre ambitiøst forsvarssystem, som i dag også omfatter NATO's europæiske territorium.

Varslingssystemerne er oftest radar- eller satellitbaserede sensorer. Forsvarssystemerne baserer sig oftest på det, man kan kalde anti-missil-systemer til nedskydning af fjendtlige ballistiske missiler, benævnt interceptorer. Herudover indgår der et NATO-fælles kommando, kontrol- og varslings-system, som overvåger og kontrollerer forsvaret af NATO's europæiske territorium. I øjeblikket udbygges og implementeres systemet, og det forventes at opnå fuld operativ kapacitet i 2018.

Fra dansk side er der i øjeblikket politiske tilkendegivelser om at deltage med en eller flere fregatter, der er udstyret, så de kan bidrage til det samlede NATO-missilforsvar, hvis der kan opnås endelig politisk enighed med hensyn til både vedtagelse og finansiering. De forskellige muligheder i den forbindelse diskuteres mere detaljeret nedenfor.

BESLUTNING OM OPRETTELSE AF ET NATO-MISSILFORSVAR

I september 2009 annoncerede Barack Obama planer om at stille amerikanske ballistiske missilforsvarssystemer til rådighed for NATO. Planen blev kaldt European Phased Adaptive Approach og består af en tretrins implementeringsfase, som skal lede frem mod etableringen af et komplet forsvar mod ballistiske missiler og beskytte NATO's europæiske

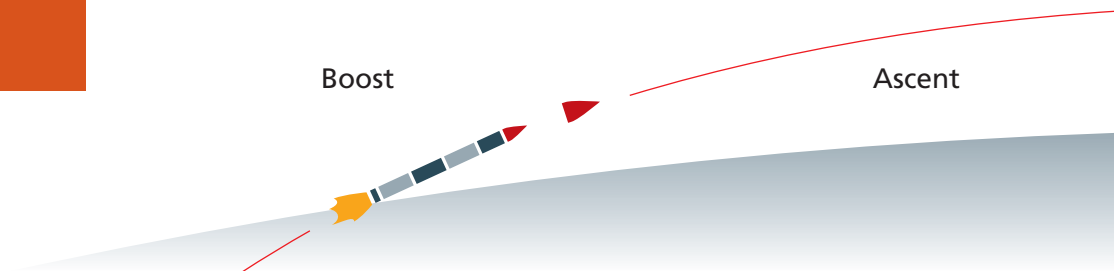
befolkninger mod den stigende trussel fra udbredelsen af ballistiske missiler til tredjelande.

Ved NATO-topmødet i 2010 besluttede NATO således at udvide det eksisterende Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence, som er et kommando-, kontrol- og kommunikationssystem, der er designet til at beskytte deployerede styrker, til også at beskytte NATO's europæiske nationer, befolkninger og territorier.

Ved det efterfølgende topmøde i Chicago i 2012 erklærede NATO såkaldt Interim Capability med hensyn til missilforsvaret; altså var der nu tale om en midlertidig ballistisk missilforsvarskapacitet som et indledende skridt mod etableringen af et reelt missilforsvar. Under det seneste topmøde i Wales i 2014 tilbød yderligere medlemslande, herunder Portugal, Polen, Rumænien, Spanien og Tyrkiet, at stille deres territorier til rådighed for dele af missilforsvaret. Danmark tilkendegav samtidig, ligesom flere andre lande, herunder Holland og Tyskland, at ville bidrage med enheder og udstyr til den fælles kapacitet. Dette betyder, at europæiske NATO-lande i varierende grad og omfang har valgt at bidrage med kapaciteter til det samlede NATO-missilforsvar.

På topmødet i Warszawa i juli 2016 forventes NATO at erklære Initial Operational Capability med hensyn til sit missilforsvar. Det vil sige, at NATO i 2016 vil have opnået en indledende operativ kapabilitet til at kunne forsvare det europæiske territorium mod truslen fra først og fremmest ballistiske missiler, primært fra det mellemøstlige område. Denne indledende kapabilitet skal efterfølgende lede frem til en egentlig og endelig operativ status, den såkaldte Final Operational Capability. Dette forventes at ske i 2018, hvor alle elementer i missilforsvaret over europæisk territorium forventes at være på plads.

Hvad er et ballistisk missil?

Et ballistisk missil affyres fra landjorden, skibe, ubåde eller andre mobile eller stationære platforme og bevæger sig i en bane indenfor eller udenfor jordens atmosfære. Det betegnes ballistisk, fordi dets bane er sammenlignelig med en granats krumme bane gennem luften, hvor det er under påvirkning af jordens tyngdekraft. F.eks. adskiller et krydsermissil sig fra et ballistisk missil ved at flyve i en relativt lige linje i nogenlunde samme højde mod sit mål.

Ballistiske missiler inddeles ofte i fire forskellige kategorier efter deres rækkevidde:

- Korttrækkende missiler (Short Range Ballistic Missile – SRBM) (0-1.000 km)
- Mellemdistancemissiler (Medium Range Ballistic Missile – MRBM) (1.000-3.000 km)
- Længererækkende mellemdistancemissiler (Inter-Mediate Range Ballistic Missile – IRBM) (3.000-5.500 km)
- Interkontinentale missiler (Inter-Continental Ballistic Missile – ICBM) (5.500-10.000 km).

Herudover findes der ballistiske missiler, som affyres fra ubåde med forskellig og varierende rækkevidde. Fælles for dem alle er, at jo længere rækkevidde, jo højere bane og jo højere hastighed.

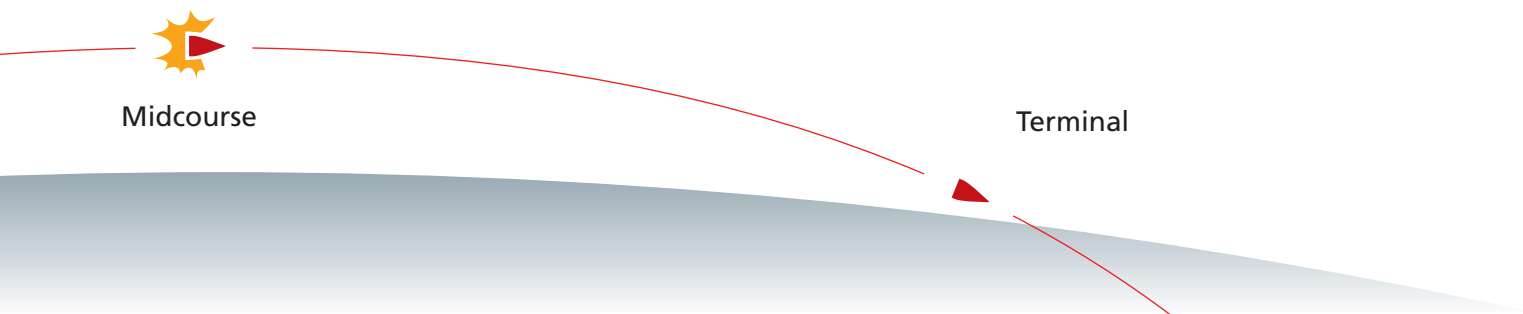
Et ballistisk missil bevæger sig fra affyring til nedslag i tre faser:

Fase 1: I boost-fasen affyres missilet fra landjorden, et skib eller en anden platform og fremdrives ved hjælp af en såkaldt booster, som er den raketmotor, som får missilet op i fart og sender det ud i eller ud af atmosfæren.

Fase 2: I ascent- og midcourse-fasen stiger missilet op i atmosfæren, dets raketmotor brænder ud, og missilet bevæger sig ud i eller ud af atmosfæren med kurs mod sit mål.

Fase 3: I terminalfasen returnerer missilet igen ind i jordens atmosfæren og begynder at styre mod sit mål.

Figur 1. Ballistisk missil bane - faser

NEDSKYDNING

Hvis man ønsker at nedskyde et ballistisk missil, kan dette ske i de forskellige faser. Det sker bedst i boost-fasen, som varer ca. 1-5 minutter, hvor missilet på grund af raketmotorens varmeudstråling optræder mest tydeligt på de sensorer, som er i stand til at opdage og følge missilet. For at kunne skyde det ballistiske missil ned i denne fase kræver det dog, at de defensive missilsystemer er placeret tæt på affyringsstedet, så de kan nå at ramme det affyrede ballistiske missil, inden løfteraketten brænder ud. Dette vil ikke altid kunne lade sig gøre, idet affyringsfaciliteterne ofte ligger godt gemt inde på landjorden eller langt ude på havet.

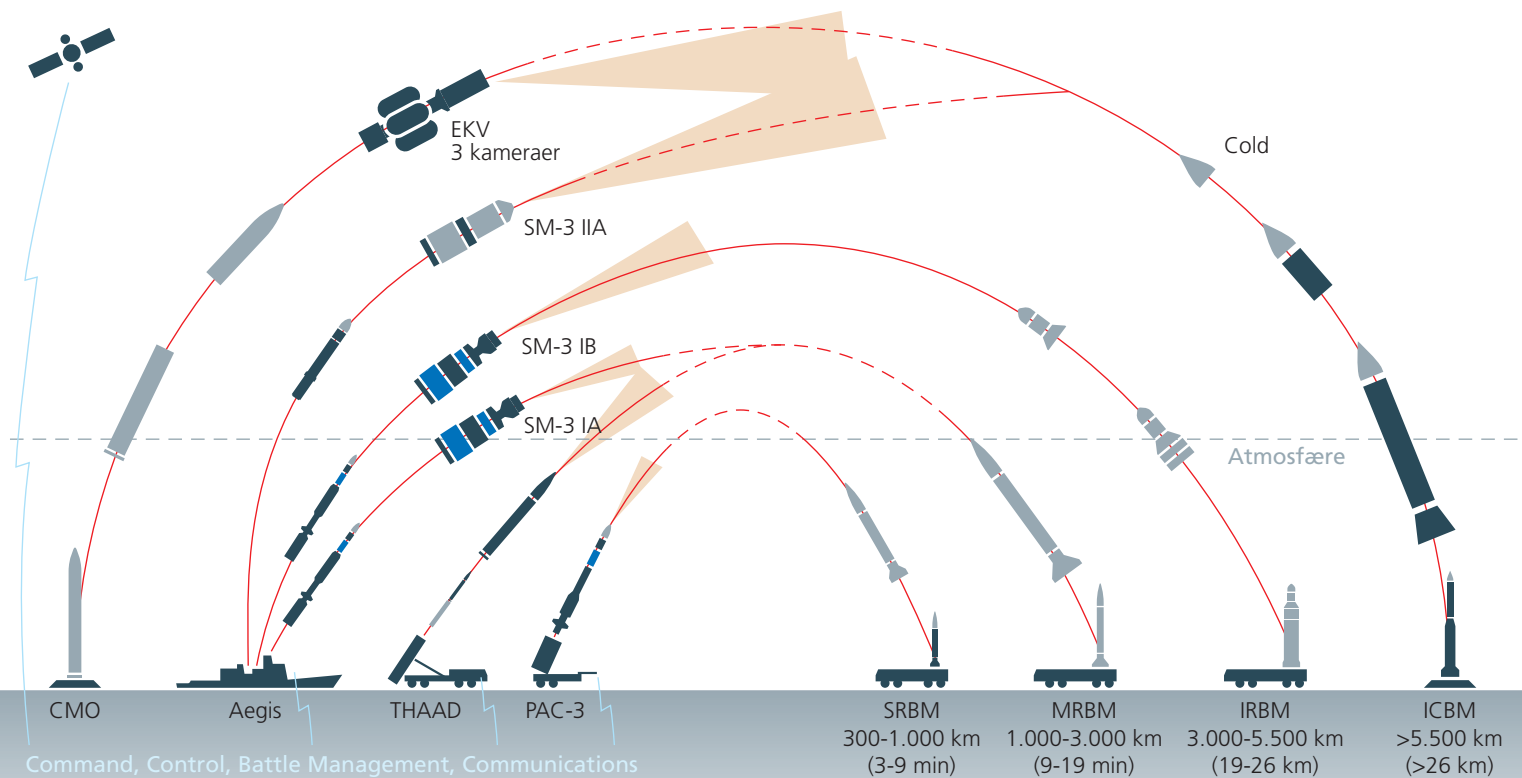
I den anden fase, midcourse-fasen, som varer i helt op til 20 minutter, hvor missilet oftest er udenfor jordens atmosfære, er der god mulighed for at destruere missilet. Dette kræver sensorer, som kan følge missilet i dets bane, og interceptorer, der kan nå langt ud i, eller udenfor, atmosfæren. Endvidere bevæger missilet sig i denne fase med høj hastighed og er et mindre mål, idet yderligere dele af

raketten vil være afkoblet hvilket besværliggør nedskydning i denne fase. Missilet vil, hvis det nedskydes i denne fase, udgøre den mindste trussel med hensyn til det at nå sit mål, idet selve sprænghovedet og eventuelt restaffald fra missilet, oftest vil brænde op i atmosfæren.

Den sidste fase er terminalfasen, som samtidig tidsmæssigt er den korteste fase. Her returnerer det ballistiske missil til atmosfæren, og herefter er der kun kort tid til, at missilet rammer sit mål. Det er også i denne fase, at det er sværest at nedskyde missilet. Hastigheden er stadig høj, og missilet er typisk meget mindre, fordi det i de tidligere faser har separeret sig i mindre dele og eventuelt til flere sprænghoveder. For at skyde missilet ned kræver dette terminalfase-interceptorer som f.eks. de amerikanske Patriot-missiler (PAC-3), eller Standard-missil 2 (SM-2).

Hvad består NATO's Ballistiske missilforsvar over Europa af?

- Fakta og tal

Figur 2. Missilforsvarets Interceptorer mod forskellige typer af ballistiske missiler; Kilde: Missile Defence Agency

Som nævnt består NATO's europæiske ballistiske missilforsvar af tre dele: en kommando-, kontrol- og kommunikationsdel, en sensordel og endelig et antal affyringsenheder.

Den første del, nemlig NATO's integrerede luft- og missilforsvarscenter, det såkaldte Integrated Air and Missile Defence, ligger i Ramstein, Tyskland. Heri indgår det særlige ballistiske missilforsvarsoperationsrum, Ballistic Missile Defence Operations Cell, som har det overordnede ansvar for missilforsvaret, og hvor data fra radarer og satellitter analyseres, nedskydningen af missiler, der truer med at ramme NATO-lande i Europa, besluttet, og kommunikationen med øvrige NATO-landes operative kommando-, kontrol- og kommunikationskapaciteter koordineres.

Den anden del af missilforsvaret består af vestlige satellitter og sensorer placeret udenfor jordens atmosfære som kan opdage varmeudstråling fra ballistiske missiler. Herudover består missilforsvaret af sensorer i form af langtrækkende varslingsradarer placeret på landjorden eller på skibe.

Det tredje hovedelement i missilforsvaret er affyringsenhederne. Der er i dette tilfælde tale om interceptorer i form af det amerikansk udviklede Standard-missil 3 (SM-3), der befinder sig enten på landbaserede installationer eller på de skibe, der indgår i missilforsvaret.

Herudover indgår der andre nationale missilforsvarssystemer som de amerikanske Patriot-missiler (PAC-3), som flere NATO-lande råder over, bl.a. Tyskland, Holland og Tyrkiet, samt forskellige andre sensorsystemer.

Figur 2 viser disse systemer repræsenteret i det, som i fagkredse kaldes for Layered Missile Defence (lagdelt missilforsvar), altså et missilforsvarssystem, hvor forskellige systemer tager sig af de forskellige typer af missiltrusler på forskellige tidpunkter på missilernes bane, og dermed inden de rammer deres udpegede mål. I højre side ses eksempler på forskellige typer af ballistiske missiler og deres rækkevidde. I venstre side nævnes de elementer, der indgår i det amerikanske missilforsvar, som udvides til Europa under titlen European Phased Adaptive Approach, hvilket omfatter NATO's ballistiske missilforsvar.

NATO's ballistiske missilforsvar (NATO BMD) i Europa består i øjeblikket af:

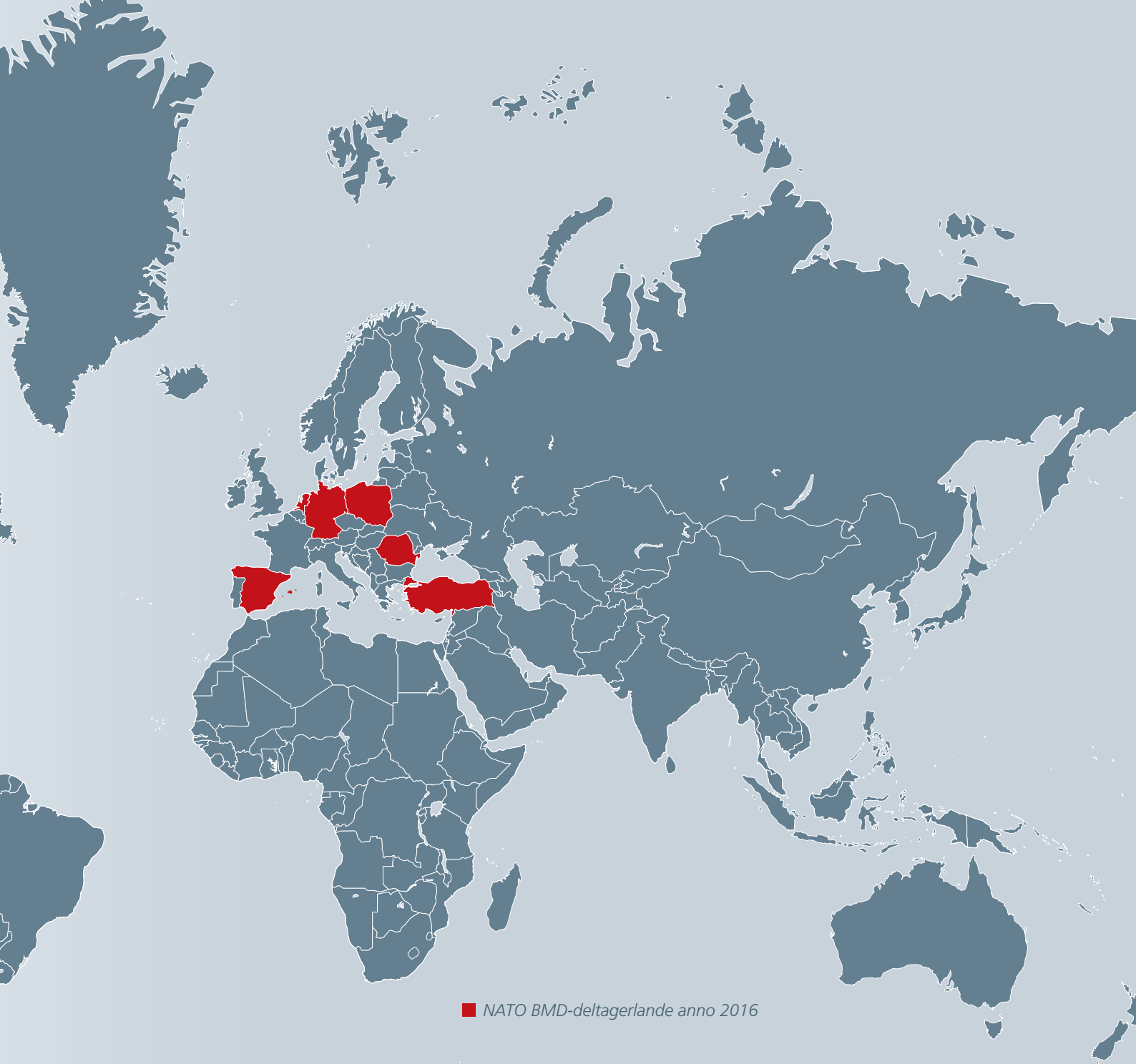
- NATO Ballistic Missile Defence Operations Cell i Ramstein, Tyskland
- Satellitbaseret varsling ved affyring af ballistiske missiler mod NATO's geografiske område
- BMD AN/TPY-2, langtrækkende landbaseret radarvarslingssystem i Kürecik, Tyrkiet
- En landbaseret Aegis Ashore-missilinstallation udrustet med Standard Missiler (SM-3) og langtrækkende AN/SPY-1-D(V)-radar ved luftbasen Deveselu, Rumænien (forventes operativ i 2016) samt tilsvarende Aegis Ashore-missilinstallation og radar ved militærbasen Redzikowo, Polen (som er under konstruktion og forventes operativ i 2018)
- Fire amerikanske Aegis udrustede skibe af enten Arleigh Burke- eller Ticonderoga-klassen med Standard Missiler (SM-3) om bord baseret ved den spanske flådebase Rota.

Følgende NATO-lande deltager aktivt i missilforsvaret med henholdsvis skibe eller landbaserede installationer, radarer og missiler:

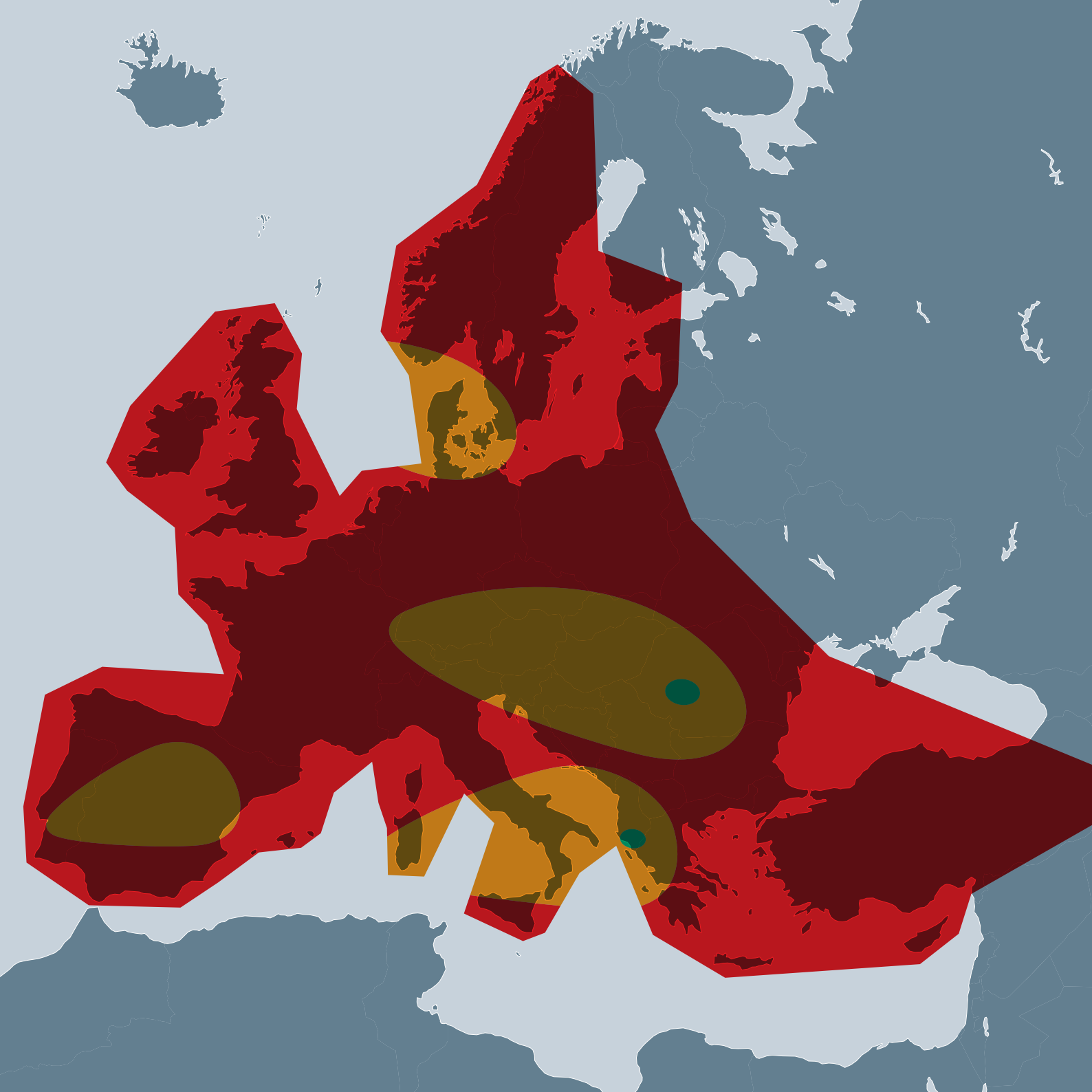
- **Holland:** jordbaserede luftforsvarsmissiler (PAC-3), samt opgradering af radarer på fire fregatter af De Zeven Provinciën-klassen
- **Rumænien** (2016): landbaseret Aegis Ashore-missilforsvarsinstallation – den amerikanske flåde bemander systemet
- **Spanien:** basefaciliteter for de amerikanske Aegis-destroyere på flådebasen i Rota
- **Tyskland:** hovedkvartersfaciliteter i NATO's flyspecifikke hovedkvarter i Ramstein samt jordbaseret luftforsvar med PAC-3-missiler
- **USA:** fire Aegis og Standard Missil (SM-3) udrustede missildestroyere af Arleigh Burke-klassen eller missil-krudssere af Ticonderoga-klassen deployeret på rotations-basis i Middelhavet og med base i Rota, Spanien
- **Polen** (i 2018): landbaseret Aegis Ashore-missilforsvarsinstallation – også her bemander den amerikanske flåde installationen
- **Tyrkiet:** BMD AN/TPY-2, langtrækkende landbaseret radarvarslingssystem i Kürecik

Hvem deltager i missilforsvaret?

■ NATO BMD-deltagerlande anno 2016

Hvad beskytter missilforsvaret mod?

Det planlagte missilforsvar med dets nuværende og fremtidige udstrækning frem til 2018 forventes at kunne beskytte Europa mod ballistiske kort- og mellemdistancemissiler fra Mellemøsten. Dette kunne f.eks. være lande som Iran eller Yemen. Det vil sige, at missilforsvaret vil yde beskyttelse mod missiler med en rækkevidde på op til 3.000 km samt i nogen grad mod krydsermissiler. Billedet til venstre viser dækningsområdet for NATO's ballistiske missilforsvar mod ballistiske missiler affyret fra Mellemøsten.

- Det røde område indikerer, at NATO's ballistiske missilforsvarssensorer, hvis et missil affyres fra eksempelvis Iran mod et punkt indenfor det røde område, vil kunne detektere missilet, men ikke vil være i stand til at skyde det ned.
- Det gule område indikerer, at det er muligt at detektere et indkommende missil og skyde mod missilet én gang.
- Det grønne område indikerer, at det er muligt at detektere et indkommende missil, skyde på det, konstatere, om man ramte, og eventuelt skyde mod missilet igen, hvis det flyver mod et grønt område.

Dette betyder, at man vil kunne opnå yderligere dækning, hvis f.eks. de hollandske, tyske og danske fregatter blev udstyret med yderligere sensorkapacitet i form af langtrækkende radarer. Hollænderne er for tiden i færd med at udskifte de nuværende SMART-L-radarer på deres fregatter med langtrækkende radarer, de såkaldte SMART-L/ELR (Extended Long Range).

For Danmarks vedkommende er der ikke taget politisk stilling til, hvilken type radar Danmark skal anskaffe sig, såfremt det fra politisk side besluttet at anskaffe nye radarer til de danske regatter.

Som det fremgår af kortet, vil Danmark således være beskyttet mod missiltrusler fra Mellemøsten når den polske landinstallation Aegis Ashore er operationel. Hvis trusselsretningen ændrer sig til f.eks. Nordafrika, vil der ikke være samme dækningsgrad, og Danmark vil ikke længere nødvendigvis være dækket af installationen i Polen. Årsagen hertil er, at de landbaserede Aegis Ashore-systemer i Rumænien og Polen bruger radardata fra radaren i Tyrkiet i forbindelse med nedskydning af de indkommende trusler. Radaren vender mod Mellemøsten (Iran) og er den eneste af sin art i Europa. Dette gælder ligeledes for alle andre trusselsretninger som f.eks. Nordkorea, Rusland og Kina eller mobile platforme.

Hvad betyder dette for Danmark og NATO alliancen?

Hvis NATO's kapacitet tilføres en mobil kapacitet ved f.eks. at udruste et eller flere skibe med varslings- og forsvarssystemer, vil forsvarets fleksibilitet blive øget, fordi det kan indsættes mobilt afhængig af nye trusselsretninger. Med en forøget overvågningskapacitet samt en eventuelt forøget nedskydningskapacitet vil f.eks. Danmark kunne bidrage til at forsvare eget territorium mod trusler fra forskellige retninger. Samtidig kan denne kapacitet indgå i det såkaldte Theatre Ballistic Missile Defence. Det er et mobilt missilforsvarssystem, som kan deployeres til områder, hvor behovet for at kunne beskytte egne eller allierede styrker er til stede.

De missilbevæbnede skibe, som for tiden udelukkende består af amerikanske enheder med base i Rota, Spanien, er udrustet med Standard-missiler (SM-2 og SM-3).

Den landbaserede (amerikansk bemandede) installation i Rumænien er udstyret med 24 Standard-missiler. Når installationen i Polen er færdig, er det planen, at denne

ligeledes udstyres med 24 missiler af samme type eller med en blanding af gamle og nye typer.

På længere sigt er det også hensigten, at yderligere lande skal tilbyde forskellige bidrag til NATO's ballistiske missilforsvarskapacitet, hvilket vil styrke det generelle forsvaret af det europæiske territorium mod ballistiske missiler. Det er dog vigtigt at gøre sig klart, at Europa fortsat ikke vil være beskyttet mod langtrækkende interkontinentale missiler, som bl.a. Rusland og Kina besidder, og som andre lande, f.eks. Nordkorea, også er ved at udvikle. Dette ville kræve en omfattende yderligere udbygning af missilforsvarskapaciteterne på linje med USA's nationale missilforsvar. Endvidere er NATO's ballistiske missilforsvar i Europa begrænset af det forholdsvis lille antal interceptorer, og det vil derfor i sin nuværende konfiguration ikke forrykke ved den afskrækkende effekt af f.eks. Ruslands atomvåben.

Danmarks deltagelse i NATO's missilforsvar – hvad skal der til?

Den daværende regering informerede ved topmødet i Wales i 2014 om en principbeslutning om, at Danmark ville deltage i missilforsvaret, men uden at definere omfanget heraf nærmere end blot deltagelse med enheder og udstyr.

Forsvarsminister Peter Christensen (V) udtalte i foråret 2016, at den nuværende regering agter at leve op til den tidligere regerings tilkendegivelser, og at man ser på en fregatbaseret løsning i form af en opgradering af den nuværende radarkapacitet på de danske fregatter i samarbejde med Holland og Tyskland. De tre lande undersøger sammen, hvilken konkret kapacitet der kan opbygges¹. Indkøbet af den påkrævede radar forventes at kræve en investering på op mod 500 millioner kroner pr. radar pr. fregat. Den nuværende pakke af missiler ombord på fregatterne omfatter ikke en nedskydningskapacitet rettet mod ballistiske missiler. Men udstyret med en sensorkapacitet vil fregatten eller fregatterne udgøre et bidrag til NATO's samlede overvågningskapacitet med en radarrækkevidde på op til 2.000 km (i øjeblikket ca. 480 km) og vil samtidig kunne levere måldata til andre missilaffyringsenheder, som indgår i det samlede europæiske NATO-missilforsvar. Af Forsvarets oversigt over planlagte større materielinvesteringer og materielle driftsopgaver² fremgår det, at det er planlagt, at Danmark kan investere i en fregatbaseret radarkapacitet, men der er på nuværende tidspunkt ikke truffet beslutning om radartype eller antallet af fregatter, der skal opgraderes. Af samme oversigt fremgår der ikke planer om at investere i nedskydningskapacitet med hverken SM-2, som vil kunne

danne ryggraden i et områdeluftforsvar af Danmark, hvilket vil sige en rækkevidde på 90-200 sømil (ca. 167-370 km), eller SM-3, som vil kunne udgøre en nedskydningskapacitet med en rækkevidde på mere end 270 sømil (ca. 500 km).

Danmark vil, ud fra de nuværende planer, og hvis den politiske beslutning om at indkøbe nye radarer føres ud i livet, kun kunne indgå i NATO's ballistiske missilforsvar med en sensorkapacitet (radar), ligesom der ikke er taget stilling til, hvilken type radar det vil være nødvendigt at indkøbe. Der er heller ikke taget stilling til, hvor mange af søværnets fregatter der skal opgraderes. Beslutningen herom forventes at blive truffet i forbindelse med de kommende forhandlinger om en forsvarsaftale, som ventes afsluttet i 2017.

Af tabel 1 fremgår det, at der er flere muligheder for opgradering af den eller de nuværende fregatter. I de tre optioner er der medtaget forskellige valgmuligheder for udvidelse af såvel fregattens sensorpakke som missilpakken, lige fra status quo med nuværende materiel og med hensyn til mulig rolle for fregatten eller fregatterne til en rolle, hvor fregatten eller fregatterne er fuldt udrustede med en kapacitet til nedskydning af ballistiske missiler på samme niveau som de amerikanske Aegis udrustede skibe med de mest avancerede standard missiler (SM-3).

Afhængigt af hvilken option der vælges, vil udgifterne alene for sensorpakken kunne udgøre fra 0,5 milliarder kroner (for én fregat)³ til 1,5 milliarder kroner (for tre fregatter). Hertil kommer en opgradering af henholdsvis APAR-radaren samt det tilhørende kommando-, kontrol- og

Tabel 1. Optioner for materielopgradering af danske fregatter.

Optioner	Materielkonfiguration			Rolle		
	Radar	C3	Missil	Nærluftforsvar (ca. 50 km)	Områdeluftforsvar (ca. 167-370 km)	NATO BMD (<2000 km)
Status quo	SMART L + APAR	Eksisterende	ESSM	Ja	Nej	Nej
Option 1	Ny BMD sensor + APAR (opgraderet)	Opgradering	ESSM	Ja	Nej	Sensorenhed
Option 2	Ny BMD sensor + APAR (opgraderet)	Opgradering	ESSM + SM2 + SM6	Ja	Ja	Sensorenhed samt nedskydning af ballistisk missil i terminalfasen
Option 3	Ny BMD sensor + APAR (opgraderet)	Opgradering	ESSM + SM2 + SM3	Ja	Ja	Sensorenhed samt nedskydning af ballistisk missil i alle faser

kommunikationssystem, det såkaldte C3-system, som ikke er prisfastsat. Tilkøbet af egentlig missilkapacitet er svært at prisfastsætte. Det afhænger naturligvis af både type og antal (op til 32 pr. fregat), men også af politiske forhandlinger. Sikkert er det, at en egentlig missilkapacitet vil være en omfattende dansk investering og dermed også en væsentlig dansk forsvarspolitisk beslutning.

En opgradering af en fregat med radar er således den minimumsløsning, Danmark kan vælge at tilbyde for at opfylde den tidligere regerings tilsagn fra 2014. Dette vil dog betyde, at Danmark kun vil kunne indgå i NATO's ballistiske missilforsvar i begrænsede perioder, hvor den pågældende

fregat vil skulle rotere ind og ud af rollen som ballistisk missilforsvarsfregat. Hvis man fra dansk side ønsker at indgå i NATO's ballistiske missilforsvar i længere perioder, vil det være nødvendigt at overveje at opgradere flere af fregatterne, således at én fregat kan afløse en anden. Deltagelse i missilforsvar stiller krav til træning og uddannelse af besætninger samt certificering af operativ status. Samtidig er der altid en risiko for, at komplicerede systemer bryder ned. Begge dele peger på, at en form for redundans vil være påkrævet – både for at muliggøre træning, klargøring og vedligehold og for at minimere risici, der er knyttet til materielle fejl og uheld.

De strategiske implikationer

Fra russisk side har man såvel overfor NATO som overfor Danmark udtrykt bekymring for udvidelsen af det amerikanske missilforsvar til også at omfatte NATO's ballistiske missilforsvar af Europa. Rusland har givet udtryk for, at man anser systemet for at være en aggression mod Rusland snarere end som et forsvar af det europæiske NATO-territorium mod ballistiske missiler fra det mellemøstlige område. I et debatindlæg i Jyllands-Posten 20. marts 2015 advarede den russiske ambassadør i Danmark, Mikhail Vanin, mod, at Danmark tilslutter sig NATO's ballistiske missilforsvar, og at såfremt dette sker vil danske krigsskibe blive mål for russiske atommissiler.

For at forhindre NATO i at operere i det baltiske område af Østersøen har Rusland senest opstillet langtrækkende luftforsvarssystemer samt krydsermissiler, der kan ramme mål i bl.a. Danmark fra positioner i Kaliningrad-enklaven⁴.

Man kan derfor med nogen ret tale om, at den strategiske balance, særligt i Østersø-området, er under forandring, og at opstillingen af et NATO-missilforsvarssystem avler et russisk modtryk i form af opstillingen af modforholdssystemer. Dette uagtet NATO's gentagne forsikringer om, at NATO's ballistiske missilforsvar ikke er rettet mod Rusland, men derimod mod den ballistiske missiltrussel fra den mellemøstlige region.

I Rusland foregår der imidlertid samtidig en lignende opstilling af systemer mod trusler fra Mellemøsten, særligt i mange af Ruslands sydlige regioner og omkring de større byer som f.eks. Moskva⁵. Disse forsvarssystemer er rettet mod selvsamme ballistiske missiltrussel fra Mellemøsten som NATO's ballistiske missilforsvar og skal ses som udtryk for en tilsvarende bekymring.

Noter

- 1 Jyllands-Posten (2016), "Efter 100 sekunder kan radaren se, at missilet styrer mod København", 2. april 2016.
- 2 Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelses hjemmeside (2015), Oversigt over planlagte større materielinvesteringer og materieldriftsopgaver, http://forsvaret.dk/FMI/nytMateriel/planlagte-investeringer-og-driftsopgaver/Documents/Oversigt-planlagte-materielinvesteringer-materieldriftsopgaver_v1.pdf, s. 30.
- 3 Jyllands-Posten, 2. april 2016, s. 24-25.
- 4 Forsvarets Efterretningstjeneste (2015), Efterretningsmæssig Risikovurdering 2015, <https://fe-ddis.dk/SiteCollectionDocuments/FE/EfterretningsmaessigeRisikovurderinger/Risikovurdering2015.pdf>.
- 5 Sputnik International (2016), Russia's Anti Ballistic Insurance: Missile Systems Installed Near Moscow, <http://sptnkne.ws/b3ME>.

Konklusion

Denne pjeces tager udgangspunkt i de seneste tre NATO-topmøder, hvor missilforsvar har været på dagsordenen, og hvor den danske regering i Wales i 2014 gav tilsagn om dansk deltagelse i NATO's ballistiske missilforsvarssystem. Pjecen giver et kort indblik i, hvad NATO's ballistiske missilforsvar er, hvad formålet med missilforsvaret er, og hvilke krav der er i den forbindelse, samt muligheder og implikationer ved en eventuel dansk deltagelse i systemet.

Pjecen forsøger ligeledes at forklare, hvad et ballistisk missil er, og hvorfor NATO har valgt at deltage med skibe og opstille systemer til imødegåelse af truslen fra ballistiske missiler – affyret fra først og fremmest den mellemøstlige region, hvorfra truslen vurderes at være størst.

Truslen fra Mellemøsten er dog ikke den eneste mulige fremtidige ballistiske missiltrussel mod NATO's område, og andre aktører og nye trusler kan dukke op, hvorfor udbygningen af et fleksibelt og mobilt indrettet forsvarssystem prioriteres højt i NATO.

Om og hvordan Danmark vil opfylde de politiske tilsagn, man har givet, vil de kommende forhandlinger om en ny forsvarsaftale afsløre. Deltagelse i NATO's ballistiske missilforsvar er et – dyrt – redskab til at vise solidaritet med vigtige danske allierede og bidrage til udviklingen af en

efterspurgt kapacitet til at modstå, hvad der ses som en stigende trussel – ikke mindst i USA. Samtidig vil Danmark i kraft af en missilforsvarssensor, i lighed med bl.a. Holland og Tyskland, træde ind i et tættere strategisk betydningsfuldt samarbejde om forsvaret af europæisk territorium og eget nærområde. Endvidere udgør missilforsvar en så kompliceret og omkostningstung militær kapacitet, at det kun kan realiseres i fællesskab. Som et lille land med begrænsede militære budgetter har Danmark en principiel interesse i fælles forsvarskapaciteter. Med deltagelse i projekter som netop NATO's ballistiske missilforsvar påtager Danmark sig en del af den byrde, der knytter sig til et fælles forsvar.

På den anden side er deltagelse i NATO's ballistiske missilforsvar en omfattende investering for et i forvejen presset dansk forsvarsbudget. Det er derfor også nødvendigt at se en eventuel missilforsvarsbeslutning i lyset af, hvilke alternative forsvarspolitiske muligheder der dermed ikke kan realiseres. Det bør samtidig være klart, at en beslutning om at dedikere en eller flere danske fregatter til NATO's ballistiske missilforsvar dermed også i høj grad medvirker til at sætte kursen for den danske flåde og dansk sømagts indretning i fremtiden.

